

Gäller för: Akutmottagning

Giltig från: 2026-01-12

Innehållsansvar: Malin Dahlén, (malan22), Sjuksköterska

Giltig till: 2028-01-12

Granskad av: Flera granskare finns - se eftersättsblad

Godkänd av: Flera godkännare finns - se eftersättsblad

Provtagning, barn

Förändringar sedan föregående version

Under rubrik "Lancetter och stickdjup på barn" har det lagts till två rutor med bild och förklaring vilken typ av lancett som används till barn yngre än 6 månader och äldre än 6 månader.

Arbetsbeskrivning

Arbeta hela tiden med barnets bästa för ögonen. Ändrar provtagningen behandlingen för barnet, dvs är provet nödvändigt att ta? Prover på barn tas på läkarordination.

Det minst smärtsamma sättet att ta blodprover är genom att använda hudbedövning och sticka venöst. Fråga läkaren om barnet kan komma att vara i behov av en PVK, så att venprover kan tas i samband med PVK-sättning om det behovet föreligger.

Kapillär provtagning kan vara mest lämpligt då vi ibland har tids-/resursbrist och inte kan ge barnet den tiden som behövs vid venprovtagning. Tänk på att värma ordentligt innan kapillär provtagning! Informera föräldrar, ta hjälp av dem, avled barnet och belöna efteråt. Feber ger patienten dålig perifer cirkulation, så värm trots i övrigt febervarm hud!

Förbered provtagningen praktiskt innan vi går in till barnet. Skriv ut etiketter, ta fram stickmaterial, ta av korkarna på kapillärrören och ta fram ändproppar till ABL-röret om det ska tas.

EMLA/TAPIN

- allmänpåverkade barn ska få EMLA vid ankomst till akuten
- sätt över synligt alternativt palperbart kärl - använd stasband
- sätt på minst två ställen
- EMLA på fyra ställen vid påtagligt dehydrerade barn och vid nydebuterad diabetes

- VIKTIGT att dokumentera på Akutjournalen när bedövningen är satt. Tiden är viktig då bedövningssalvan inte får sitta obegränsad tid!
- 0 - 11 månader max en timma och från 1 år och uppåt max fem timmar. Om maxtiden uppnåtts ska bedövningsplåstren tas bort.

RAPYDAN

- kan användas på barn från 3 års ålder
- har full effekt efter 30 minuter, ska inte sitta på längre, då det alstrar värme och kan ge brännskador

Lancetter och stickdjup på barn

Det är viktigt att titta på barnets fysiska förutsättningar vid provtagning. Ett barn som väger 3 kg har till exempel ett avstånd på ca två mm från huden till benet i stortån, så det är viktigt att inte välja lancett med för stort stickdjup. (WHO Guidelines on Drawing Blood: Best Practices in Phlebotomy. Geneva: World Health Organization; 2010. 7, Capillary sampling. Available from:

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK138654/>)

<p>BARN yngre än 6 månader: använd rosa lancett. Den består av ett blad och har ett stickdjup på 1,2 mm</p>	
--	--

<p>BARN äldre än 6 månader: använd lila lancett. Den består av en nål och har ett stickdjup på 1,5 mm</p>	 <table border="1"><thead><tr><th>Model</th><th>Penetration depth</th><th>Needle/Blade</th></tr></thead><tbody><tr><td>Acti-Lance Lite</td><td>1.5 mm</td><td>28G</td></tr><tr><td>Acti-Lance Universal</td><td>1.8 mm</td><td>23G</td></tr><tr><td>Acti-Lance Special</td><td>2.0 mm</td><td>17G</td></tr></tbody></table> <p>Acti-Lance® Lite is ideal for blood glucose monitoring purposes and is especially recommended for all patients with delicate skin including children.</p> <p>Acti-Lance® Universal is perfect for most of the common tests done with capillary blood including blood glucose, cholesterol, hemoglobin, blood group classification, coagulation tests, virology tests and many others.</p> <p>Acti-Lance® Special assures larger blood samples for the widest variety of clinical purposes. It is also perfect for heel sticks on neonates as well as finger sticks on adults in cases where the test requires more blood.</p>	Model	Penetration depth	Needle/Blade	Acti-Lance Lite	1.5 mm	28G	Acti-Lance Universal	1.8 mm	23G	Acti-Lance Special	2.0 mm	17G
Model	Penetration depth	Needle/Blade											
Acti-Lance Lite	1.5 mm	28G											
Acti-Lance Universal	1.8 mm	23G											
Acti-Lance Special	2.0 mm	17G											

Prover på barn <3 månader

- om prover ska tas kan vi ta det själva kapillärt (om inte behov av venväg finns). Detta sker av personal som är trygg och van att sticka barn. Beroende på barnets fysiska förutsättningar och fingerstorlek, sker provtagning antingen i finger eller i barnets stortåblomma. Följ anvisningar ovan med val av lancett.
- venös provtagning och hjälp med PVK-sättning, kan ske med hjälp av 34:ans personal. Vi ringer och stämmer av om de har möjlighet att komma ner till oss för att hjälpa till. Om de p g a egen hög arbetsbelastning eller resursbrist inte kan komma, är det nu överenskommet att vi eventuellt kan gå upp till 34:ans behandlingsrum för hjälp på plats hos dem. Stanna kvar och titta, var nyfiken! Övning ger färdighet.
- om det behövs sätts en venös infart på barn där ingen hjälp går att tillse från Avd 34 eller 23, ring då narkosläkare och se om de kan hjälpa till med PVK-sättning
- till spädbarn kan med fördel upp till 1 ml 30% Glukos ges max två minuter innan provtagningen ska ske

Prover på barn >3 månader

- kapillära prover utförs av personalen på akuten, alternativt personal från Klinisk kemi om det föreligger resurs- eller tidsbrist. Tänk dock på att personalen från Klinisk kemi inte alls har samma barn- och stickvana då de ej tar mycket barnprover längre, vilket gör att akutens personal faktiskt kanske kan ge barnet en lugnare upplevelse.
- om personalen från Klinisk kemi kommer ner eller en kollega hjälper till med kapillär provtagning, var då med och titta för att lära och hjälpa till. Vi tar t.ex. kuvetter och rör till våra lokala apparater här på akuten.

Prover på större barn

Äldre barn med större förmåga att förstå, samtala och ta in omvärlden är viktiga att lyssna in. En del barn är okej med att ta prover utan bedövning, men det kan också vara svårt att läsa av om barnet bara vill vara duktig. Ta hjälp av föräldrarna och om det absolut inte är akut, erbjud alltid hudbedövning vid venös provtagning!

Hur vi bemöter våra barnpatienter och hur vi rustar dem, kan ha stor betydelse inför hur deras eventuella framtida besök inom vården kommer att upplevas! Vi kan göra avtryck - lämna ett fint.

Blodgas, Bilirubin och PK

- kapillär blodgas tas i speciella kapillärrör och körs i våra lokala blodgasapparater
- Bilirubin finns att välja till på våra blodgasapparater om detta ordinerar
- vid venös blodgas kan vi använda blodgassprutorna på de större barnen. För barn under 1 år ska det finnas 1 ml blodgassprutor i barnstickvagnen.
- PK kan tas kapillärt av Klinisk kemi

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Akutmottagning

Innehållsansvar: Malin Dahlén, (malan22), Sjuksköterska

Granskad av: Malin Dahlén, (malan22), Sjuksköterska, Lena Windell, (lenwi8), Sjuksköterska

Godkänd av: Daniel Vestberg, (danve1), Överläkare, Mie Jidetoft, (miepe1), Verksamhetschef

Dokument-ID: NU10032-992003340-230

Version: 4.0

Giltig från: 2026-01-12

Giltig till: 2028-01-12